

DE KRACHT VAN SAMEN

Visie op betrokkenheid, invloed
en samenwerking in Bronckhorst

Datum: 1 september 2026

www.bronckhorst.nl

gemeente Bronckhorst

Voorwoord

Bronckhorst is een gemeente van betrokken inwoners en ondernemers, van actieve dorpen en buurtschappen en een sterk gevoel van samen. Mensen kennen hun omgeving, zetten zich in voor hun buurt en nemen verantwoordelijkheid waar dat kan. Die betrokkenheid is van grote waarde. Want de samenleving verandert en de opgaven waar we gezamenlijk als gemeente en inwoners voor staan, zijn complex.

Daarom vinden we het belangrijk dat inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente samenwerken aan de toekomst van Bronckhorst. We kunnen elkaars kennis, deskundigheid, ervaring en betrokkenheid goed gebruiken om Bronckhorst levendig en krachtig te houden. Want Samen maken we Bronckhorst!

Met deze participatievisie en -aanpak maken we duidelijk wat dit betekent voor de rol van de gemeente en haar inwoners en partners. Wij willen als gemeente een duidelijke visie en werkwijze hebben, zodat inwoners weten waar ze van op aan kunnen. Dit document biedt hiervoor richting en houvast. Ze beschrijft uitgangspunten, rolopvattingen en verwachtingen: wat mogen inwoners van de gemeente verwachten, en andersom? Daarbij is niet alles in regels vast te leggen. Goede participatie past bij het onderwerp. Dat vraagt soms maatwerk, maar altijd een open gesprek en respect voor elkaar.

Samen maken we Bronckhorst. Dit betekent dat we -inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en gemeente- een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen voor onze samenleving, dat we elkaar opzoeken, luisteren naar verschillende perspectieven en ruimte geven aan ideeën.

Goede participatie draait om betrouwbaarheid, openheid en wederzijds respect: iedereen kan meedenken, meepraten en meedoen. Als gemeente nemen we signalen serieus, maken keuzes transparant en zorgen we dat inbreng zichtbaar wordt in wat we doen. Zo bouwen we samen aan een krachtige samenleving waarin inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente actief bijdragen aan een leefbaar, betrokken en toekomstbestendig Bronckhorst.

In dit document hebben we het over de samenleving. Dit gaat zowel over inwoners, als over maatschappelijke partijen en ondernemers.

Inhoud

1.	<i>Van ervaring opdoen naar vooruitkijken</i>	3
2.	<i>Afwegingen en inbreng</i>	10
3.	<i>Komen tot een missie en visie</i>	16
4.	<i>Beleid op participatie in Bronckhorst</i>	19
	<i>BIJLAGE 1 - Bronnen</i>	27
	<i>BIJLAGE 2 - Proces</i>	28
	<i>BIJLAGE 3 - Wettekst gemeentewet art. 150</i>	29
	<i>BIJLAGE 4 - Trends en ontwikkelingen</i>	30

1. Van ervaring opdoen naar vooruitkijken

Bronckhorst wil een impuls geven aan de manier waarop de samenleving betrokken wordt bij besluiten. De ervaringen van de afgelopen jaren is meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe visie en het beleid, net als de landelijke trends. Alle besluitvorming in de gemeente is gericht op het leefbaar, mooi en werkbaar maken van Bronckhorst. De samenleving voelt zich betrokken bij de ontwikkeling van haar omgeving. Velen nemen initiatieven, maken zich sterk voor hun burens en denken en werken actief mee om samen te leven.

De participatievisie beschrijft hoe gemeente en samenleving ook de komende jaren samen werken aan maatschappelijke opgaven. Daarbij staat duidelijkheid centraal: over de wijze van samenwerken, de ruimte voor invloed en ieders rol in besluitvorming. Het actief samen optrekken leidt tot betere, meer realistische plannen die aansluiten bij wat er in een gebied speelt. Inwoners en andere betrokkenen in onze gemeente beschikken over waardevolle lokale kennis: zij kennen hun buurt, weten waar knelpunten zitten en welke oplossingen in de praktijk zouden kunnen werken. Zij hebben hun eigen deskundigheid vanuit (levens)ervaring, betaald werk of vrijwilligerswerk. Professionals van de gemeente hebben hun vakkennis en overheidservaring, en werken vanuit het algemeen belang. Door die gezamenlijke inzichten te benutten, wordt beleid inhoudelijk sterker en beter uitvoerbaar.

Goede participatie, die past bij wat je wilt bereiken, versterkt de kwaliteit van beleid en uitvoering, de betrokkenheid van alle partijen en vergroot daarmee het vertrouwen. De ervaringen van de afgelopen jaren laten zien dat we hard werken om gezamenlijk op te trekken, maar dat er nog ruimte is om te verbeteren in onze manier van werken.

De Omgevingswet stuurt hier al op en vraagt van overheden een andere manier van werken: meer ruimte voor initiatieven uit de samenleving, meer aandacht voor de omgeving en een open houding naar partners. In onze huidige participatieaanpak die vanuit de omgevingswet is opgesteld, staat de volgende definitie:

“Participatie is de interactie tussen een initiatiefnemer en de omgeving waarin het initiatief ontwikkeld wordt. De initiatiefnemer kan zowel een persoon zijn die iets binnen Bronckhorst wil regelen als de gemeente zelf zijn. Participatie kan verschillende doelen hebben: van het realiseren van betere plannen, het vergroten van betrokkenheid tot het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen omgeving. Inzicht in en afweging van belangen en standpunten zijn daarvoor nodig. Hierover ga je met elkaar het gesprek aan, respectvol en werkend aan vertrouwen.”

Met deze definitie en de leerpunten van de afgelopen jaren als uitgangspunt stellen we een visie op die breed bruikbaar en toekomstgericht is. Zo bouwen we als samenleving aan een leefgemeenschap waarin inwoners, ondernemers en organisaties zich zo goed mogelijk gehoord voelen en waarin we allemaal actief blijven bijdragen aan een leefbaar, betrokken en toekomstbestendig Bronckhorst. Hierbij houden we oog voor de verschillen in rol en verantwoordelijkheid. Als gemeente zijn we ook uitvoerder van wettelijke taken, waar geen ruimte is voor inbreng of gezamenlijke vormgeving. Hier moeten we scherp op zijn in onze communicatie. Dit document heeft de focus op de rol en invulling van participatie voor de gemeente om zo onze rol goed in te kunnen vullen.

1.1 Wet versterking participatie op decentraal niveau

In de Gemeentewet is artikel 150 gewijzigd. Het doel van deze wijziging is om de participatie van inwoners en maatschappelijke partijen te bevorderen. De wetgever vindt het belangrijk dat inwoners invloed kunnen uitoefenen op beslissingen die hen aangaan. Met hun ideeën en kennis kunnen zij ervoor zorgen dat besluiten van de gemeente beter aansluiten bij hun behoeften. Participatie is onderdeel van een sterke en levendige democratie. Tegen die achtergrond breidt de wet participatie verder uit.

Gemeenten zijn verplicht, op grond van artikel 150 van de Gemeentewet, om een inspraakverordening te hebben. In deze verordening is geregeld wanneer en op welke wijze inwoners betrokken worden bij de voorbereiding van beleid. De Gemeentewet is gewijzigd met ingang van 1 januari 2025. Sinds 2025 zijn gemeenten verplicht om inwoners niet alleen te betrekken bij beleid, maar ook bij de uitvoering en evaluatie daarvan.

Daarnaast moeten gemeenten in de participatieverordening bepalen onder welke voorwaarden het uitdaagrecht wordt toegepast. Het uitdaagrecht houdt in dat inwoners en/of maatschappelijke partijen de gemeente uitdagen dat zij de uitvoering van een gemeentelijke taak beter en goedkoper kunnen doen en willen overnemen. Dat nemen we mee in de uitwerking van het beleid.

Wet op burgerparticipatie

"Ook gemeenten en provincies betrekken inwoners bij hun plannen. Om de regels hiervoor duidelijk te maken, is de Wet versterking participatie op decentraal niveau aangenomen. In deze wet staat hoe gemeenten inwoners een rol kunnen geven bij plannen, besluiten en uitvoering. De wet regelt ook dat inwoners kunnen voorstellen om een taak van de gemeente over te nemen. Bijvoorbeeld het beheren of onderhouden van een park of buurthuis."

(www.rijksoverheid.nl)

Zo zijn we toekomstbestendig en helpen we medewerkers, bestuurders, initiatiefnemers en inwoners om goed samen tot besluiten te komen.

1.2 Focus in het coalitieakkoord 2026-2030

De coalitie van GBB, PRO, VVD en D66 heeft participatie als een van de speerpunten opgenomen in het akkoord 'Dichtbij, duidelijk, durven' tussen de partijen. Dit akkoord geeft richting en wordt uitgewerkt in de beleidsrijke begroting 2027 en verder. Ook in de diverse beleidsdocumenten en andere plannen, zoals deze visie, wordt de richting verder uitgewerkt naar concrete voorstellen.

In het coalitieakkoord staat het nodige over participatie. In de duiding van de titel '*Dichtbij, Duidelijk, Durven*' is al houvast te vinden voor onze participatievisie en -beleid:

“ *Dichtbij* betekent dat wij zichtbaar willen zijn in de samenleving en vroegtijdig willen horen wat er leeft. *Duidelijk* betekent dat wij vooraf helder communiceren en dat het transparant is wie waarover gaat, wat participatieruimte is en wanneer besluiten worden genomen. *Durven* betekent dat wij niet blijven hangen in voornemens, maar werken aan concrete stappen, met ruimte om te leren en bij te sturen. ”

Drie andere elementen uit het coalitieakkoord die we een plek geven in de voorliggende visie zijn:

Participatie met duidelijke spelregels

“Participatie werkt alleen als vooraf helder is waarover inwoners kunnen meepraten en wat hun invloed is. Onduidelijkheid over de daadwerkelijke participatieruimte leidt tot teleurstelling en uiteindelijk tot minder vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. We zetten participatie bewust en gericht in, op een manier die past bij het vraagstuk.”

De raad in positie

“Een coalitieakkoord vraagt om een raad die bij belangrijke uitwerkingen goed in positie blijft. Wij willen daarom werken met startnotities bij grote dossiers. Daarin staat wat het vraagstuk is, welke kaders al gelden, welke keuzes nog openstaan, hoe inwoners en partners worden betrokken, wat de financiële aandachtspunten zijn en op welke momenten de raad aan zet is. We brengen hierbij ook de Jongeren Adviesraad (JAR), het Kinderparlement en de dorpsraden in positie.”

Ruimte voor initiatief

“Bronckhorst kent een samenleving die zelf verantwoordelijkheid neemt voor haar omgeving. Die kennis en kunde willen wij benutten. Vaak is ondersteunen, verbinden of versnellen waardevoller. Wij willen daarom duidelijk maken waar initiatiefnemers terecht kunnen, welke voorwaarden gelden en welke concrete ondersteuning mogelijk is. Daarbij zijn we eerlijk: een initiatief uit de samenleving betekent niet dat alles automatisch kan. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het algemeen belang, financiële zorgvuldigheid, ruimtelijke kwaliteit, veiligheid en gelijke behandeling.”

De visie en het beleid gaan naar verwachting over een langere termijn dan een coalitieperiode. Maar qua uitgangspunten kunnen we goed aansluiten op het huidige coalitieakkoord.

1.3 Herijking van de huidige aanpak

Zoals gezegd voeren we in Bronckhorst al vele jaren participatietrajecten uit. In de meeste gevallen in aanloop naar nieuw beleid, bij de opzet van projecten en programma's en in een enkel geval al verdergaand om in co-creatie te komen tot een gezamenlijk voorstel naar de raad en gezamenlijke besluitvorming. Ook het uitdaagrecht is in de afgelopen jaren al meerdere keren toegepast, zonder daar expliciet die naam aan te geven.

De zogenaamde participatieladder (model S. Arnstein) dient voor de overheid al jaren als houvast om af te wegen wat passend is voor een voorliggend proces. Ondanks de intentie van dat model dat het geen hiërarchisch model is, blijkt dat in de praktijk toch vaak zo gebruikt te worden.

Ter voorbereiding op de invoering van de omgevingswet in 2024 is er in Bronckhorst een eigen participatie-stappenplan opgesteld vanuit de Relevant Gesprek methodiek. Dit stappenplan dient als handvat bij het voorbereiden en uitvoeren van een participatieproces (participatie aanpak 2.0). Hier is de participatieladder een onderdeel in. In de afgelopen jaren is ervaring opgedaan met het participatiestappenplan. Die ervaringen maken dat we onze participatieprocessen gericht kunnen inzetten. Toch hebben we daarmee niet een overkoepelende missie en visie op participatie. Juist omdat processen vaak verschillend van aard zijn en vragen om maatwerk, is het van belang om op dat niveau een gedeeld beeld te hebben. Daarom willen we dat in dit document vastleggen en laten vaststellen.

Tot slot hebben we momenteel geen afspraken over initiatieven van inwoners of andere belanghebbenden waar we als overheid in kunnen of willen participeren. Deze mogelijkheid willen we ook verankeren in onze manier van werken.

1.4 Participatie en communicatie

In ons werk als gemeente gebruiken we vaak de begrippen **participatie en communicatie**. Hoewel ze nauw met elkaar verbonden zijn, betekenen ze niet hetzelfde en het is belangrijk dat onderscheid duidelijk te hebben.

Communicatie gaat over het **delen van informatie**: helder, tijdig en begrijpelijk vertellen *wat* we doen, *waarom* we dat doen en *wat dit betekent* voor de omgeving. Goede communicatie helpt verwachtingen te managen, legt keuzes uit en zorgt dat mensen weten wanneer zij iets kunnen inbrengen. Communicatie is daarmee een **voorwaarde** voor participatie.

Participatie is het **met alle betrokkenen bezig zijn** met vraagstukken, plannen en besluiten. Dat kan variëren van meedenken en advies geven tot daadwerkelijk meebeslissen of zelf uitvoeren. Bij participatie draait het om inbreng, afstemming en invloed: inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente hebben een plek in het proces, passend bij het onderwerp, ieders rol en verantwoordelijkheid en bij de ruimte die de betrokkenen kunnen bieden. Dit betekent overigens niet dat er op alles consensus bereikt kan worden, wel dat alle inbreng meegewogen wordt in de uiteindelijke besluitvorming.

Beide aspecten zijn verschillend, maar onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zonder goede communicatie geen effectieve participatie. En zonder participatie mist communicatie vaak betekenis. Samen zorgen ze ervoor dat we transparant werken, dat eenieder deel is van het proces en dat besluiten beter aansluiten bij wat er in de samenleving leeft.

Dit doen we vanuit de gemeente door bewoners tijdig te informeren (vaak de eerste stap!) en door duidelijk te zijn over de ruimte die er is voor invloed (uiteenlopend van meedenken tot zelf doen), en door steeds opnieuw het gesprek aan te gaan. Van andere initiatiefnemers vragen we eveneens duidelijkheid en bereidheid tot gesprek. Zo maken we participatie waardevol en niet ingewikkelder dan nodig.

1.5 Verharding in de dialoog

In een diverse samenleving kunnen verschillen in belangen, waarden en perspectieven leiden tot spanningen en stellingname. Wij erkennen dat extreme verharding een rol kan spelen bij participatietrajecten en zien het als onze verantwoordelijkheid om daar zorgvuldig mee om te gaan. Door vroegtijdig het gesprek aan te gaan, ruimte te bieden aan verschillende geluiden en te sturen op respectvolle dialoog, werken we aan een zo goed mogelijk wederzijds begrip. We richten participatie zo in dat tegenstellingen zichtbaar mogen zijn, zonder dat ze verharden, en stimuleren ontmoeting, luisteren en gezamenlijke reflectie. Zo blijft participatie bijdragen aan verbinding en draagvlak, ook wanneer meningen uiteenlopen.

“Democratie gaat om begrijpen dat je van mening kan verschillen en toch besluiten om samen verder te leven.”

Hierbij hebben we oog voor het verschil in verantwoordelijkheid van gemeente en samenleving. Als gemeente moeten we soms lastige keuzes maken waar het algemeen belang lijkt te botsen met het individueel belang. Dit vraagt scherpte in communicatie, zorgvuldige duiding van de (wettelijke) taak en afbakening van de rollen en verantwoordelijkheden van eenieder in processen.

Ook hebben we de verantwoordelijkheid om te sturen op escalatie. Als betrokkenen zich niet houden aan de spelregels, moeten we borgen dat het veilig en leefbaar blijft voor iedereen.

Om te voorkomen dat de dialoog escaleert, is het van belang verbinding te blijven maken met al onze publieksgroepen én dat we ook de stem horen van het stille midden. Dit vraagt zorgvuldige voorbereiding en begeleiding binnen participatieprocessen. Hiervoor maken we gebruik van het VNG-stappenplan. Dit voegen we toe aan de geactualiseerde werkwijze. Uitersten in een discussie hoeven overigens niet onwenselijk te zijn. Uit elkaar lopende inzichten zijn zuurstof voor maatschappelijk debat en dit kan productief zijn. Het is soms nodig om botsende standpunten helder te krijgen en te kijken waar je elkaar wel kunt vinden, of om maatschappelijke veranderingen in gang te zetten.

De inwoner mag van ons verwachten:

- Dat we alert zijn op signalen van uitsluiting of verharding;
- Dat we een veilig en respectvol gesprek bewaken;
- Dat we ruimte bieden aan verschil én actief zoeken naar gedeelde waarden;
- Er ruimte is voor verschil van mening.

1.6 Uitdaagrecht

Het uitdaagrecht is een wettelijk recht dat inwoners en maatschappelijke organisaties in Nederland de mogelijkheid geeft om taken van de gemeente over te nemen, omdat zij denken dat het beter, goedkoper of efficiënter kan.

Met het uitdaagrecht mogen inwoners en lokale maatschappelijke partijen een voorstel doen aan de gemeente. In dat voorstel geven ze aan dat ze een taak of dienst van de gemeente willen overnemen (of een deel daarvan), omdat het beter én goedkoper kan.

Niet alle gemeentelijke taken vallen onder het uitdaagrecht. De situaties waarin het uitdaagrecht niet mogelijk is:

- Als het uitdaagrecht niet mag worden gebruikt van de wet
- Als de gemeente regels van een hogere overheid uitvoert en daarbij weinig keuzevrijheid heeft;
- Als het gaat om de begroting, tarieven voor gemeentelijke diensten of belastingen uit hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
- Als de waarde van de opdracht hoger is dan de Europese drempelwaarde. Is de waarde lager, dan volgt gemeente de regels uit de Gids Proportionaliteit (onderdeel van de Aanbestedingswet 2012);

Het is aan een gemeente hoe nadrukkelijk ze het Uitdaagrecht inbedt in haar beleid.

In Bronckhorst zijn meerdere voorbeelden te noemen die onder het Uitdaagrecht vallen. Denk bijvoorbeeld aan het overnemen van (het onderhoud van) groen, de website Meedoen in Bronckhorst en het initiatief in Toldijk om een speelvoorziening te realiseren. Hierbij gaat de gemeente in gesprek met initiatiefnemers om te verkennen of het een haalbaar en duurzaam initiatief is.

“Initiatieven uit de samenleving zijn het startpunt van beweging.”

In de handreiking voor de ambtelijke organisatie en op de website van de gemeente nemen we bij de implementatie van de visie voorbeelden en ideeën op waar initiatiefnemers inspiratie uit kunnen opdoen.

2. Afwegingen en inbreng

Met de opgedane ervaringen in Bronckhorst en de ontwikkelingen en ervaringen in het land zien we het grote belang van het gezamenlijk kunnen staan voor onze mooie samenleving. Alleen met elkaar zijn we in staat om de lastige opgaven aan te pakken. Hiervoor moeten we vanaf de basis met elkaar optrekken en niet pas na besluitvorming binnen de gemeente in gesprek gaan met betrokkenen. We ervaren een gedeelde verantwoordelijkheid om Bronckhorst een fijne plek te laten blijven. Daar kunnen we vanuit onze rol als gemeente aan bijdragen door de afspraken met elkaar goed vorm te geven.

2.1 Inbreng van betrokkenen

In aanloop naar de visie is opgehaald hoe betrokkenen participatie zien en op welke wijze we hierop moeten doorontwikkelen. Het onderzoek van de Rekenkamer Bronckhorst gaf een beeld van de opgedane ervaringen van inwoners en ambtenaren. Om dit beeld te completeren is gesproken met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad, de dorpsbelangenorganisaties, de jongerenadviesraad en de participatieraad Sociaal Domein. Het brede beeld van al deze inbreng is verwerkt in de visie en het beleid in de volgende hoofdstukken.

2.1.1 Gemeenteraad

De gemeenteraad is in een themabijeenkomst eind juni 2026 bevraagd op hun wensen en beelden. Dit heeft een aantal discussiepunten, maar ook gedeelde beelden opgeleverd. De aanwezige raadsleden zien de volgende rode draden:

" We zijn duidelijk over wat kan, wat niet kan en waarom."

- Maak tijdig duidelijk wanneer wel, en wanneer geen participatie plaatsvindt. En leg uit waarom.
- Impactvolle veranderingen op de eigen leefomgeving (fysiek en sociaal) zouden altijd reden voor participatie moeten zijn. Het is wel maatwerk hoe dit wordt uitgewerkt.
- Bepaal vooraf vanuit welk kader er gewerkt wordt. Geef aan wat bespreekbaar is, en wat niet. Duidelijke kaders zijn de basis van een goed proces. Hier ligt een taak voor zowel de ambtelijke organisatie als de gemeenteraad.
- Draag er zorg voor dat inwoners vroegtijdig op de hoogte zijn van ontwikkelingen, ook als ze (nog) niet kunnen participeren.

Zij zien als kansen:

- Neem nieuwe vormen, diversiteit in je aanpak en digitale participatie mee in de opzet van participatie en probeer zo breder groepen te bereiken.
- Inwoners willen graag meedoen. Neem betrokkenen serieus en laat zien wat je doet met inbreng. Koppel dat ook terug naar de raad.
- Zorgvuldig keuzes maken voor participatie en daar helder over zijn.
- Ontwikkel een participatieantenne als organisatie.
- Kijk naar de mogelijkheden van dorpsbelangenorganisaties en gebiedsambtenaren.

Zij zien als knelpunten:

- Zoek naar een balans tussen tijd/capaciteit en wat je denkt te kunnen bereiken. Daarmee blijft het beter behapbaar en creëer je geen valse verwachtingen.
- De betrokkenheid van jeugd blijft een lastig punt.
- De rol van inwoners die niet open staan voor dialoog is een zorg tijdens en na een participatieproces. Draag zorg voor balans tijdens een proces.

2.1.2 Rapport Rekenkamer Bronckhorst

De Rekenkamer Bronckhorst heeft onderzoek gedaan naar gelopen participatieprocessen in de afgelopen jaren. Op basis daarvan doet de Rekenkamer een aantal aanbevelingen aan de gemeenteraad en het college van b en w. Raad en college nemen de aanbevelingen over.

Aanbeveling 1:

Stel een helder beleidskader vast waarin de term participatie alleen wordt gebruikt als er sprake is van tweerichtingsverkeer.

Aanbeveling 2:

Start alleen een participatietraject als aan de basisvoorwaarden is voldaan en stel altijd een startnotitie op met ruimte voor maatwerk.

Aanbeveling 3:

Versterk de verbinding van uw raad met inwoners, zowel tijdens het proces als bij officiële inspreekmomenten.

Aanbeveling 4:

Hanteer een consistente basisaanpak en combineer deze met maatwerk en duidelijke communicatie.

Aanbeveling 5:

Evalueer participatietrajecten structureel en betrek daarbij ook inwoners en andere betrokkenen.

2.1.3 Participatieraad Sociaal Domein

De Participatieraad Sociaal Domein is een wettelijke adviesraad. Zij geeft gevraagd en ongevraagd advies op thema's in het sociaal domein. Vanuit de verbinding met inwoners is ook hen gevraagd hoe zij aankijken tegen participatie met de samenleving.

Zij zien als kansen:

1. Ga naar de mensen toe (eventueel zelfs huis aan huis). Inwoners moeten kunnen meepraten, maak daar ruimte voor. Hou er rekening mee dat de focus van inwoners op hun directe omgeving zit.
2. Geef argumenten waarom een keuze wordt gemaakt. Leg uit wat gedaan is met inbreng. Koppel regelmatig terug.
3. Wees vooraf duidelijk over voorwaarden.
4. Er ontstaat een basis van vertrouwen door regelmatig contact. Dan ligt er een steviger basis voor processen.

Zij zien niet dat het gebruik van sociale media leidt tot meer interactie.

2.1.4 Dorpsbelangenorganisaties (DBO's)

In juni 2026 is gesproken met 15 van de 18 DBO's. De mogelijkheden en insteek van DBO's op hun rol is verschillend. Ze willen wel allemaal een verbindende schakel zijn van gemeente naar samenleving. Daarvoor is een kort lijntje en regelmatig contact met de gemeente nodig. Ze willen graag actief op de hoogte gehouden worden van activiteiten en ontwikkelingen vanuit de gemeente. Ook voortgang van een proces is belangrijke informatie, zodat eventuele vragen van inwoners beantwoord kunnen worden.

De gebiedsambtenaar is een belangrijke verbindingspersoon voor de DBO's. Er is wel behoefte aan een breder (en regelmatig) contact met de gemeente.

Als aandachtspunt geven ze mee dat de DBO's niet de spreekbuis op inhoud van een dossier moeten zijn. Ze zijn deel van hun gemeenschap en moeten niet in een belangenstrijd terecht komen.

Zij zien als aandachtspunten voor de gemeente:

- Zorg bij voorbaat voor duidelijke kaders en scherpte rond een vraagstuk. Welke mogelijkheden zijn er, en welke ruimte is er voor inbreng vanuit de samenleving.
- De duur van een proces is soms erg lang. Hou het zo compact mogelijk.
- Hernieuw de afspraken met de DBO's (convenant). Voeg een duidelijke rolverdeling toe in het document.

- Hou contact! Koppel met regelmaat terug waar het proces staat en informeer ook bij wijzigingen op termijn de betrokkenen.
- Investeer in de relatie tussen gemeente en DBO's en samenleving. Sta naast je inwoner.
- Ga uit van de zorgen van de samenleving, in plaats van het 'technische' doel.

Gedeelde aandachtspunten voor gemeenteraad/bestuur

- Stel scherpe kaders en hou daaraan vast (niet spelregels aanpassen tijdens een proces)
- Leg uit waarom er een afwijkend besluit genomen wordt (als dit afwijkt van de uitkomsten van een participatieproces).
- Stel je op de hoogte van wat er speelt in de kernen. Maak duidelijk wat de rol is van de gemeenteraad.

Zij zien als kansen voor participatie:

- De samenleving is het meest ontvankelijk voor thema's die raken aan hun directe omgeving/leefwereld.
- Zoek meerdere wegen om mensen te bereiken. Heb oog voor nieuwe vormen.
- Erken dat het soms niet lukt om in de breedte mensen te bereiken.
- Sluit aan bij de aandachtspanne en belevingswereld van jongeren. Ga naar hen toe of organiseer een evenement. Hou het overzichtelijk wat je van hen vraagt.

Zij zien als mogelijkheden voor het Uitdaagrecht:

- Maak met goede voorbeelden zichtbaar wat hieronder verstaan wordt.
- Wees vooraf duidelijk over randvoorwaarden en mogelijkheden (inhoudelijk en financieel).
- Ga niet als gemeente trekken aan initiatieven, maar sluit aan op de intrinsieke motivatie en kracht van inwoners als er behoefte is om zaken zelf op te pakken.

2.1.5 Jongeren advies raad (JAR)

In juli 2026 is gesproken met de JAR over hun beelden op participatie, met name vanuit jongeren. De JAR is een adviserend orgaan dat sinds 2023 een plek heeft binnen Bronckhorst. Zij zijn zoekend hoe ze hun rol breder kunnen invullen. Hierbij is begeleiding vanuit de gemeente door hen gewenst.

Ze zien zich als representant van de stem van jongeren. Zij willen pleitbezorger zijn bij relevante thema's voor jongeren en spreken hun eigen netwerk aan op thema's die spelen.

Ze adviseren om aan te sluiten op de belevingswereld van jongeren (ook qua thema's en vragen) en hen bijvoorbeeld op school op te zoeken, tijdens lessen. Het helpt als de vraag zo concreet mogelijk is en beperkt tijd vraagt.

Alle tips, kansen en aandachtspunten zijn verwerkt in de visie en uitgangspunten in hoofdstuk 3 en 4.

2.2 Trends en ontwikkelingen

De samenleving verandert voortdurend. Inwoners verwachten steeds vaker vroegtijdige betrokkenheid, transparantie over besluitvorming en mogelijkheden om op verschillende manieren mee te doen. Ook technologische ontwikkelingen en veranderingen in de manier waarop mensen met elkaar en met de gemeente communiceren, vragen om een eigentijdse aanpak. Deze visie biedt daarvoor richting en houdt ruimte om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen.

Een beschrijving van relevante trends en ontwikkelingen op het gebied van participatie is opgenomen in bijlage 5.

2.3 Participatie als leidende term

Dekt de term participatie de lading nog? Landelijk wordt onderscheid gemaakt tussen inwonerparticipatie en overheidsparticipatie. Er valt veel te zeggen voor 'Samenspel' of 'actief burgerschap' als kern van het principe. Tegelijkertijd is participatie wel de term die landelijk als standaard gebruikt wordt, en waar inwoners en partners van weten waar (in z'n algemeenheid) op gedoeld wordt. Daarom houden we (toch) vast aan de term participatie en lichten we vanuit de visie toe hoe we als Bronckhorst de invulling hiervan zien.

Voor de helderheid:

Bij inwonerparticipatie nodigt de overheid inwoners uit om mee te doen aan het maken van beleid, plannen of besluiten.

Bij overheidsparticipatie gebeurt het omgekeerde. Inwoners, buurten of initiatieven nemen zelf het voortouw, en de overheid sluit aan. In ons document gaat het over beide.

2.3.1 Balans in tijd en energie

Participatieprocessen vanuit de gemeente kosten tijd en vragen veel energie van zowel inwoners, medewerkers als het bestuur. Meerjarige trajecten zijn geen uitzondering. Met de breedte van het takenpakket van een gemeente wordt er daardoor soms een groot beroep op onze samenleving gedaan. Het is van belang om dit voor ogen te houden in de voorbereiding van een proces, en om die afweging ook mee te nemen in een keuze qua

intensiteit, tijdpad en stapeling. Bij initiatieven vanuit de samenleving zelf speelt dit natuurlijk ook een rol. Toch is er vaak wel een onderscheid in zwaarte van participatietrajecten; als overheid doen we een groter beroep op de samenleving dan andersom.

Daarom mag de samenleving van ons verwachten dat:

- We alleen tijd en inzet vragen die in verhouding staat tot de doelen, het onderwerp, de impact ervan en de mate van invloed die mogelijk is. (Hoe groter de impact en invloed, hoe meer betrokkenheid kan worden gevraagd en andersom).
- We vooraf duidelijkheid geven over planning en wat deelname van hen vraagt, zodat zij een bewuste keuze kunnen maken om mee te doen
- We ons afvragen aan het begin van een traject: welke groep ontbreekt, waarom en hoe kunnen we hen toch bereiken

Zorgvuldige participatie blijft alleen in stand door te leren van eerdere ervaringen. Leren is daarom een belangrijk onderdeel van een doorlopen proces. Wij willen dat doen door in ieder geval te evalueren, zowel tijdens de participatie als na afloop. De leerpunten daaruit verwerken we steeds in onze werkwijze. Ook vanuit onze rol in trajecten van andere initiatiefnemers zijn we hier alert op.

2.3.2 Draagvlak is geen doel op zichzelf

Over het begrip draagvlak worden in de praktijk vaak snel conclusies getrokken door voor- of tegenstanders van een initiatief. Daarnaast leven vaak hoge verwachtingen over het bereiken van draagvlak. Door participatie willen wij betrokkenheid creëren bij de totstandkoming van beleid of ruimtelijke projecten. Een goede betrokkenheid kan leiden tot

" De beste oplossingen ontstaan als we verschillende perspectieven samenbrengen."

draagvlak, maar draagvlak is geen doel op zichzelf. Het kan het gevolg zijn van een goed doorlopen proces, een goede buur zijn, het maken van betere plannen en zorgvuldige en transparante besluitvorming. Dan is draagvlak een mooie bijvangst. Een ander aspect dat hier aan gekoppeld is, is

acceptatie. Als het traject goed doorlopen wordt, met aandacht voor de impact en mogelijkheden van de betrokkenen, is er meer kans op acceptatie van een besluit, ook al wijkt dat besluit af van de inbreng van de betrokkene.

3. Komen tot een missie en visie

Met de bevindingen van de afgelopen jaren, de uitkomsten uit het rapport van de rekenkamer, de uitkomsten uit de gesprekken en de actuele ontwikkelingen komen we tot een passende missie en visie op participatie voor Bronckhorst.

Als startpunt hebben we een aantal definities/visies die richting geven voor het invullen van de visie op participatie. Zowel in de Omgevingswet als de organisatievisie is de drijfveer en intentie zichtbaar om in gezamenlijkheid als samenleving en gemeente te komen tot keuzes die vanuit het algemeen belang, met zorgvuldige afweging van alle invalshoeken zijn gemaakt.

3.1 Definitie in de omgevingswet

Zoals in hoofdstuk 1 beschreven werken we nu met de definitie die is voortgekomen vanuit de Omgevingswet. Participatie is hierin als volgt omschreven:

“Participatie is de interactie tussen een initiatiefnemer en de omgeving waarin het initiatief ontwikkeld wordt. De initiatiefnemer kan zowel een persoon zijn die iets binnen Bronckhorst wil regelen als de gemeente zelf zijn. Participatie kan verschillende doelen hebben: van het realiseren van betere plannen, het vergroten van betrokkenheid tot het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen omgeving. Inzicht in en afweging van belangen en standpunten zijn daarvoor nodig. Hierover ga je met elkaar het gesprek aan, respectvol en werkend aan vertrouwen.”

3.2 Organisatievisie

In de zomer van 2025 heeft de gemeentelijke organisatie een missie en visie vastgesteld op haar werk:

Samen maken we Bronckhorst!

“Wij hebben hart voor Bronckhorst. Iedereen doet en telt mee. We zijn trots op de saamhorigheid in onze samenleving en koesteren onze rijke historie en het prachtige landschap. De gemeente is dichtbij en een professionele partner in het sterke netwerk van de samenleving. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en overheden maken we Bronckhorst. We bouwen, ontwikkelen en vernieuwen, met nieuwsgierigheid naar het verhaal van de ander en vanuit vertrouwen. Voor een mooie toekomst!”

3.3 Visie op participatie in Bronckhorst

In Bronckhorst zien we de verantwoordelijkheid voor een bloeiende samenleving als gezamenlijke opdracht voor inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en gemeente. Ieders inbreng en betrokkenheid is noodzakelijk en van waarde.

Dat betekent dat we bij de ontwikkeling van besluitvorming niet vóór de samenleving willen denken, maar met de samenleving. We luisteren, verkennen, ontwerpen en besluiten gezamenlijk, omdat de beste oplossingen ontstaan wanneer we verschillende perspectieven verbinden.

In Bronckhorst maken we gebruik van de kracht, kennis en energie in de samenleving. Er zit veel kennis in de samenleving. Daarom gaan we niet direct over naar een oplossing voor het probleem, maar maken we de samenleving eerst deelgenoot van de opgave. Door de

"Niet vóór de samenleving denken, maar mét de samenleving."

dilemma's op tafel te leggen en deze gezamenlijk uit te werken.

Aandachtspunt daarbij is ieders rol, taak en verantwoordelijkheid. Daar zijn we altijd vooraf duidelijk over. Als we als gemeente een wettelijke taak moeten uitvoeren is het samenspel met de samenleving anders, dan wanneer we lokaal beleid opstellen. Als gemeente dienen we bovendien het algemeen belang. Dit kan ook maken dat we een besluit moeten nemen zonder inbreng vooraf. Het uitgangspunt is dat we dit met zorgvuldigheid bepalen en altijd toelichten.

Participatie is voor ons:

- De manier waarop we als samenleving en gemeente komen tot inhoudelijke ontwikkeling en bestuurlijke besluitvorming voor Bronckhorst.
- Een manier om tot betere resultaten/ plannen te komen, meer betrokkenheid bij en begrip voor besluiten te creëren.
- Tweerichtingsverkeer. Alle betrokkenen hebben elkaar nodig om het waarde te geven.
- Het gaat om samenwerken en in verbinding staan - contact maken, in contact zijn en blijven.
- Elkaar willen begrijpen (maar je hoeft het niet altijd met elkaar eens te worden)
- Elkaar(s positie) respecteren. Ieder heeft een eigen taak, rol en verantwoordelijkheid.

Daarnaast hebben we ruimte voor het uitdaagrecht:

We geven in Bronckhorst de ruimte aan ideeën en initiatieven van inwoners. Inwoners kunnen invulling geven aan gemeentelijke taken als zij daar de mogelijkheid voor hebben en het voldoet aan de voorwaarden.

En zo komen we tot de volgende missie en visie op participatie voor Bronckhorst:

Missie:

Samen maken we Bronckhorst!

Visie:

Wij geloven in een gemeente waar we samen vormgeven aan de toekomst. Waar inwoners, organisaties, ondernemers en de gemeente elkaar vinden in een gedeelde ambitie met wederzijds vertrouwen. Daarom trekken we op als partners: ieder met zijn eigen kennis, talent, rol en verantwoordelijkheid. Altijd met hetzelfde doel voor ogen - een gemeenschap die sterker wordt door samenwerking.

We omarmen initiatieven. Ideeën, dromen en uitdagingen zien we als startpunt van beweging. We helpen mee om die ideeën aan te scherpen, verder te brengen, te toetsen en waar nodig grenzen te stellen. Zodat wat begint bij een enkeling kan uitgroeien tot iets dat waarde heeft voor ons allemaal.

3.4 Strategie

We bepalen voor ieder proces de meest passende vorm van participatie, waarbij we altijd zoeken naar de vorm die zoveel mogelijk wisselwerking met de samenleving ondersteunt. Dit is mede afhankelijk van wet en regelgeving. Ook kan de vorm van participatie verschillen per fase van een proces. Een deel kan alleen raadplegend zijn, terwijl betrokkenen in een andere fase kunnen meebeslissen. Dat moet heel helder zijn bij de opzet van een proces.

Soms maken wetten of bestuurlijke taken het onmogelijk om volledig gelijkwaardig samen te werken. Ook dan blijven we open en transparant. We laten zien welke afwegingen we maken en waarom, zodat iedereen kan volgen hoe besluiten tot stand komen. Dit is aan de orde bij de uitvoering van (landelijke) wettelijke taken, of daar waar het algemeen belang zwaar weegt.

4. Beleid op participatie in Bronckhorst

Met de missie, visie en strategie als basis stellen we afspraken en uitgangspunten vast. Hiermee hebben we de kaders waar vanuit we als gemeente onze participatieprocessen inrichten.

4.1 Wanneer kiezen we voor participatie?

We werken vanuit het uitgangspunt dat we waar mogelijk samen met de samenleving invulling geven aan ontwikkeling en besluitvorming. Daarbij hebben we er oog voor dat een onderwerp zich goed leent voor participatie als:

- er meerdere mogelijke oplossingen zijn
- inwoners er direct door worden geraakt
- lokale kennis van meerwaarde is voor een goed plan
- het onderwerp complex is en verschillende belangen samenkomen
- er voldoende tijd, menskracht en geld is om een proces zorgvuldig te doorlopen

Denk bijvoorbeeld aan:

- Ruimtelijke projecten die direct invloed hebben op de fysieke leefomgeving
- Sociale thema's waarbij inwoners de behoeften en problemen in hun kern aanpakken. Bijvoorbeeld inclusie, armoedebestrijding, welzijn, leefbaarheid
- Verkeer of het herinrichten van dorpskernen, om zo inzicht te krijgen in gebruikservaringen die mensen dagelijks ervaren. Waar is behoefte aan?

De zwaarte qua participatie staat in verhouding tot de impact van het onderwerp. Dit is overigens niet zwart/wit te bepalen en vraagt dus zorgvuldige afweging van de betrokkenen.

4.2 Besluitvormingsmatrix

Tot op heden maakt gemeente Bronckhorst gebruik van de eerdergenoemde 'participatieladder'. Deze participatieladder legt de focus op de rol van de inwoner in een participatieproces en wekt de indruk van een waardeoordeel over een niveau van participatie (hoger is beter). Het gaat er echter om dat een trede op de participatieladder past bij de ruimte die beslissers willen geven aan de samenleving in de besluitvorming.

In Bronckhorst willen we werken met een passende vorm, zodat we recht doen aan de mogelijkheden en kaders van alle betrokkenen. Het krachtenveld in zo'n proces is bovendien breder dan alleen de rol van de samenleving. Ook de rol en verantwoordelijkheid van college en raad zijn anders per vorm van participatie. Om dit voldoende recht te doen in de afweging van een participatieproces nemen we dit element dan ook mee. Daarom werken we voortaan met een besluitvormingsmatrix.

Besluitvormingsmatrix Bronckhorst

Interactie niveau	Rol bestuursorgaan	Rol betrokkenen	Mate van invloed
Uitdaagrecht	College of raad stelt basisvoorwaarden voor overdracht. Draagt zorg voor ambtelijke ondersteuning bij de aanvraag en toetst of de uitdaging wordt uitgevoerd volgens afspraak.	Initiatief ligt bij externe betrokkene. Betrokkene neemt een taak van de gemeente over onder voorwaarden.	De betrokkene neemt het initiatief. Het bestuursorgaan bepaalt of het uiteindelijk overgedragen wordt.
Gezamenlijk beslissen	De gemeenteraad stelt de kaders voor de gemeente en laat de ontwikkeling en de besluitvorming over aan de betrokkenen, waarbij de ambtelijke organisatie een adviserende rol heeft. Idem voor andere organisaties vanuit hun eigen bestuur.	De betrokkenen krijgen binnen vastgestelde kaders de ruimte voor eigen beslissingen.	Betrokkenen leggen een voorstel voor binnen de gestelde kaders (door de raad en/of andere bestuurders). Het bestuur formaliseert het besluit. Resultaten uit het proces worden overgenomen
Coproduceren	De gemeente en betrokkenen benoemen samen een probleem, waarna ze gezamenlijk naar oplossingen zoeken. Bestuursorganen bepalen de kaders vanuit iedere betrokkene.	Gemeente en betrokkenen maken afspraken over ieders inzet en inbreng.	Je bent samenwerkingspartners. Invloed en inbreng is gelijkwaardig vanuit de kaders. De overeengekomen oplossing is voor het bestuur bindend in de besluitvorming.
Adviseren	De gemeente stelt de kaders en agenda op, maar betrokkenen kunnen problemen en oplossingen aanbieden. Deze ideeën spelen een grote rol in de ontwikkeling van het beleid.	Betrokkene geeft zijn mening en op basis van argumenten kan bijstelling plaatsvinden.	Inbreng tijdens een proces wordt meegewogen bij een besluit. Het bestuur beslist wat er mee gedaan wordt. De gemeente motiveert afwijkingen op de ingebrachte ideeën.
Raadplegen	De gemeente bepaalt kaders en agenda, maar ziet betrokkenen als gesprekspartners bij ontwikkeling van beleid.	Betrokkenen kunnen reageren op de plannen, maar hebben geen formele rol in de besluitvorming.	Bestuur beslist, er is geen formele inbreng.

In navolging van de aanbeveling van de Rekenkamer Bronckhorst staat informeren niet in deze matrix. Zie ook paragraaf 1.4.

Je kunt in een proces overigens verschillende participatievormen toepassen. Dus bij een proces om te komen tot een gebiedsontwikkeling bijvoorbeeld, kan men wel inbreng hebben op de randvoorwaarden; hoe het zich verhoudt tot voorzieningen, ruimtelijke inpassing, veiligheid, verkeersontsluiting, etc. Maar bijvoorbeeld niet over de uiteindelijke plek. Dat is de verantwoordelijkheid van college en raad, vanuit het dienen van het algemeen belang.

4.3 Randvoorwaarden voor participatie

Participatie is voor Bronckhorst geen doel op zich, maar een principieel uitgangspunt dat bijdraagt aan betere besluitvorming en een sterkere relatie tussen overheid en samenleving. Daarom zetten wij participatie zorgvuldig en transparant in. Dit betekent dat wij vooraf zorgdragen voor onderstaande randvoorwaarden en toetsen of hieraan kan worden voldaan. Alleen dan starten wij een participatietraject.

1. Het vraagstuk leent zich voor participatie

Wij organiseren participatie alleen als er daadwerkelijke ruimte is voor invloed (zie ook de besluitvormingsmatrix). Het beleid of besluit moet nog openstaan voor verschillende reële keuzes. Wanneer wet- en regelgeving, financiële kaders of eerder vastgestelde besluiten geen ruimte laten voor afwegingen, is participatie niet passend.

2. Voldoende tijd

Participatie vraagt tijd: voor voorbereiding, dialoog, afweging en terugkoppeling. Wij bouwen een proces zodanig op dat er voldoende ruimte in de planning is van het project of beleidstraject. Als besluitvorming zeer urgent is en participatie daardoor slechts beperkt of cosmetisch kan worden ingevuld, zien wij hiervan af. Dit lichten we toe aan bestuur en samenleving.

3. Bestuurlijk en ambtelijk commitment

Succesvolle participatie vereist duidelijk commitment van bestuur, management en ambtelijke organisatie. Dat betekent dat vooraf helder is:

- dat het bestuur achter het participatieproces staat
- dat de uitkomsten serieus worden meegewogen in de besluitvorming
- en dat hierover verantwoording wordt afgelegd

4. Voldoende capaciteit en middelen

Er moeten voldoende capaciteit en middelen beschikbaar zijn. Dit moet zijn opgenomen in de planvorming en kaderstelling. Dit gaat om:

- ambtelijke inzet (beleid, communicatie, organisatie)
- budget voor procesbegeleiding, communicatie en eventueel externe expertise
- aandacht en tijd voor zowel deelnemers als bredere doelgroepen. Participatie zonder goede ondersteuning leidt tot frustratie en verlies van vertrouwen en past niet bij onze kwaliteitseisen

5. Heldere communicatie en informatievoorziening

Goede participatie begint bij goede informatie. Wij zorgen ervoor dat deelnemers tijdig beschikken over begrijpelijke, toegankelijke en evenwichtige informatie. Ook informeren wij de bredere samenleving over het participatieproces, zodat zichtbaar is

dat inwoners daadwerkelijk worden betrokken. Verwachtingen over invloed en resultaat worden vooraf expliciet gemaakt.

6. Duidelijkheid over rol, invloed en verantwoordelijkheden

Vooraf leggen wij vast:

- welke rol betrokkenen hebben (meedenken, adviseren, coproduceren of meebeslissen)
- hoe hun inbreng wordt gebruikt
- wie waarvoor verantwoordelijk is. Deze helderheid voorkomt misverstanden en maakt het participatieproces transparant

7. Zorgvuldige samenstelling en bereik

Wij maken bewuste keuzes over wie we betrekken en hoe. Daarbij wegen wij af:

- welke inwoners, belanghebbenden of doelgroepen relevant zijn
- of een open of gerichte uitnodiging passend is
- en welke schaal en groepsgrootte wenselijk zijn. Inclusiviteit en representativiteit zijn uitgangspunt, binnen de mogelijkheden van het traject

Dit nemen wij op in de planvorming.

8. Verplichte terugkoppeling

Terugkoppeling is een vaste en onmisbare stap in elk participatieproces. Wij informeren deelnemers altijd over:

- met welke regelmaat zij op de hoogte gehouden worden over voortgang en besluitvorming
- wat met hun inbreng is gedaan
- hoe keuzes tot stand zijn gekomen
- en welke besluiten zijn genomen. Deze terugkoppeling is essentieel voor vertrouwen, legitimiteit en de bereidheid van betrokkenen om opnieuw mee te doen

4.3.1 Afweging: wel of geen participatie

Als niet aan (een groot deel van) deze randvoorwaarden is voldaan, kiezen wij er bewust voor geen participatie te organiseren. In dat geval kiezen we bewust voor informeren en motiveren wij deze keuze transparant. Zo doen wij recht aan zowel de samenleving als het besluitvormingsproces.

Samengevat: De samenleving mag van ons als gemeente verwachten

- Dat er een duidelijk kader is per participatieproces
- Dat wij onze processen goed voorbereiden
- Dat we zeggen wat we doen en doen wat we zeggen

- Dat in (complexe) participatieprocessen deskundigheid en begeleiding aanwezig en/of geraadpleegd is
- Dat de inbreng van de samenleving serieus wordt genomen
- Dat we terugkoppelen wat de bevindingen en besluiten zijn
- Dat wij onze trajecten gezamenlijk evalueren en daarvan leren

4.4 Uitdaagrecht

Het Uitdaagrecht wordt vanuit de wettelijke context opgenomen in de verordening. De insteek en werkwijze blijft bestaan zoals we initiatieven vanuit de samenleving nu ook beoordelen en begeleiden.

- We sluiten aan op de energie van de samenleving, we gaan niet actief taken uitbesteden;
- In de verordening zijn een duidelijke procedure en voorwaarden opgenomen waar een initiatief aan moet voldoen;
- Er is altijd bestuurlijke besluitvorming op taken die via het Uitdaagrecht naar de samenleving overgedragen worden;
- We dragen zorg voor informatie over het Uitdaagrecht op de website, met voorbeelden.

4.5 Rol van de gemeenteraad bij participatie

Een raadslid heeft 3 klassieke rollen: kadersteller, volksvertegenwoordiger en controleur. Dit is ook van toepassing op participatieprocessen.

1. Kaderstellende rol (vooraf richting geven)

De gemeenteraad stelt de kaders vast voor programma's, grote projecten, beleidsontwikkeling en visievorming. Participatie is een vast onderdeel in de voorstellen die worden voorgelegd ter besluitvorming. Hierin worden alle randvoorwaarden geduid. De gemeenteraad stelt vast of de kaders voldoende scherp zijn geformuleerd en of de rol van iedere betrokkene voldoende is afgehecht.

2. Volksvertegenwoordigende rol (verbinden en luisteren)

Als volksvertegenwoordiger is het raadslid de schakel tussen samenleving en bestuur. Een raadslid luistert naar inwoners en belanghebbenden en stelt zich benaderbaar op. Signalen, zorgen en ideeën brengt een raadslid terug naar de raad zodat verschillende belangen en perspectieven worden meegewogen in de discussie en de besluitvorming.

In welke mate een raadslid tijdens een participatieproces aanwezig is bij, of deelneemt aan dit proces is een ontwikkelpunt van de raad zelf. Hierover wil de raad in het najaar van 2026 het gesprek voeren.

3. Controlerende rol (achteraf beoordelen en bijsturen)

Als controleur beoordeelt de raad of de participatie goed is uitgevoerd en of de input van inwoners voldoende is benut. Ook controleert de raad of het participatiebeleid is nageleefd, of het proces toegankelijk was, of het onderwerp relevant was voor betrokkenen en of de participatie inhoudelijk heeft bijgedragen aan een beter besluit. De wijze waarop dit gebeurt hangt mede af van de zwaarte en duur van een proces. Dit wordt vooraf vastgelegd in de kaders/het project-, beleids- of programmaplan.

Participatie vraagt om rolvastheid

Participatie vraagt om rolvastheid van alle betrokkenen. Participatie is zwaarwegend, maar de raad blijft verantwoordelijk voor de uiteindelijke belangenafweging.

De raad vervult zijn democratische rol door richting te geven en belangen te wegen, zonder zelf onderdeel te worden van het participatieproces. De uitvoering van participatie vindt plaats via het college. De raad stuurt op kwaliteit en benutting van de participatieopbrengst, zoals staat bij punt 3.

4.6 Rol Adviesraden

Op dit moment zijn er drie adviesraden actief binnen Bronckhorst. Deze adviesraden vormen een extra mogelijkheid om met een vertegenwoordiging van een specifieke groep inwoners te komen tot inbreng op vraagstukken. We zien de waarde van deze groepen en willen deze graag in stand houden en waar nodig versterken.

1. Participatieraad sociaal domein

Deze wettelijk verplichte adviesraad adviseert gevraagd en ongevraagd op het sociale beleid van de gemeente. De raad bezint zich op haar rol en komt op termijn met een eigen voorstel hoe zij haar toekomst voor zich ziet.

2. Jongerenadviesraad (JAR)

De JAR wil graag verder ontwikkelen en zo een volwaardig adviesorgaan zijn vanuit jongeren. Hier is wel begeleiding voor nodig. Op dit moment is dit nog onvoldoende aanwezig. Vanuit de behoefte aan representatie van jongeren is het zinvol om hierop te investeren.

3. Kinderparlement en -burgemeester

De Kinderburgemeester en het kinderparlement zijn een speelse en waardevolle aanvulling op de formele adviesmogelijkheden. Zij zijn met name te betrekken op thema's die direct raken aan hun dagelijks leven.

4.7 Rol dorpsraden/dorpsbelangenorganisaties

De dorpsbelangenorganisaties willen graag een verbindende schakel zijn tussen samenleving en gemeente. Daartoe hebben zij informatie over ontwikkelingen en lopende processen nodig, maar ook heldere afspraken tussen gemeente en DBO's wat zij van elkaar mogen verwachten. Deze afspraken worden in het najaar van 2026 vernieuwd. Hierbij sluiten we aan op deze visie en beleid.

4.8 Inrichting van de organisatie

Participatieprocessen vragen zorgvuldige en deskundige begeleiding. Een gemeente heeft een groot scala aan taken en verantwoordelijkheden, en daarmee een grote bandbreedte waarbinnen participatieprocessen plaatsvinden. Er zijn vele onderwerpen waar de mening, ervaring en inbreng van inwoners en (maatschappelijke) partners vast onderdeel zijn van de totstandkoming van besluitvorming. Door deze grote diversiteit en brede betrokkenheid van medewerkers is het lastig om een eenduidige werkwijze en communicatie te borgen. De huidige participatie-aanpak 2.0 biedt handvatten, maar is geen opleiding tot participatie-deskundige.

Landelijk wordt nu gewerkt aan competentieprofielen voor participatiedeskundigen. De vraag is waar een dergelijke functie binnen de ambtelijke organisatie thuishoort. Binnen het cluster communicatie zijn in de huidige situatie een aantal medewerkers getraind om participatieprocessen te begeleiden en medewerkers van advies te voorzien. Gezien de toename in aantal en intensiteit van participatieprocessen moeten we kritisch zijn op de huidige beschikbaarheid van deze begeleiding. Als we een kwaliteitsslag willen maken in de samenwerking met de samenleving, moet hier ook voldoende professionaliteit voor beschikbaar zijn. De ervaring leert dat dit meer vraagt dan nu beschikbaar is. Dit vraagstuk wordt vanuit ons strategische HR-beleid opgepakt door de organisatie.

4.9 Wanneer is participatie goed (genoeg)?

Het participatieproces is geen doel op zich, het onderwerp is leidend. We sturen op de kwaliteit van de participatieopbrengst in plaats van op het participatieproces zelf. Participatie is goed (genoeg) als de participatieopbrengst de relevante belangen zichtbaar maakt en

navolgbaar doorwerkt in het eindresultaat van het besluit. We reflecteren op inhoud, proces, relatie, besluit en efficiënte inzet.

De vragen die we onszelf stellen:

- Draagt de participatieopbrengst bij aan een beter eindresultaat?
- Kunnen betrokkenen duidelijk en toegankelijk deelnemen?
- Zijn belangen en belevingen zichtbaar en bespreekbaar?
- Werkt de participatieopbrengst navolgbaar door in het besluit?
- Staan menskracht, tijd en middelen in verhouding tot de gewenste participatieopbrengst?

4.10 Vervolgstappen in Participatieaanpak 3.0

De huidige participatieaanpak is zoals gesteld bij hoofdstuk 1 toe aan een revisie. De keuzes en lijn zoals verwoord in de vorige hoofdstukken nemen we als grondslag voor een nieuwe aanpak. Deze dient vanaf dan als basis voor ieder participatietraject. Ook inwoners of andere belanghebbenden kunnen hier gebruik van maken, waar dit relevant is.

Hierbij hebben we extra aandacht voor:

- Goede voorbeelden en geleerde lessen, uit de eigen praktijk en landelijk;
- Toelichting op nieuwe of nog niet ingezette mogelijkheden qua interventies en toepassingen, zoals belicht in bijlage 4 Trends en Ontwikkelingen;
- Scherpte in de werkwijze en procedures; we werken vanuit vaste afspraken op het proces.
- Een duidelijk stappenplan vanuit een erkende werkwijze voor participatie met oog voor de Bronckhorster kleuring en identiteit. Gereed in het eerste kwartaal van 2027.
- Brede implementatie in de ambtelijke organisatie, zodat er voldoende kennis en ervaring ontwikkeld kan worden voor begeleiding.

4.11 Juridische grondslag met de participatieverordening

Als bijlage is de verordening op participatie opgenomen die voortvloeit uit de visie en het beleid. De verordening is gebaseerd op de wettelijke eisen die per 1 januari 2025 zijn ingegaan (met een overgangsregeling tot 1 januari 2027).

Deze verordening vervangt de huidige inspraakverordening van 22-06-2006 en de verordening burgerinitiatief van 05-04-2005. Er zitten inhoudelijke verbanden met de verordening voor de Omgevingswet en de verordening Sociaal Domein.

BIJLAGE 1 - Bronnen

- Rekenkamerrapport “Meedoen in Bronckhorst’ dec. 2025
- VNG, waaronder de modelverordening participatie
- VPNG: “Participatie: Inzicht, inspiratie en een praktisch stappenplan”
- Informatiepunt Leefomgeving
- Kennisknooppunt participatie
- Relevant Gesprek Academie
- Ervaringen en informatie van andere gemeenten (Lochem, Doetinchem, Hollands Kroon, Enschede, Rotterdam, Amsterdam, Apeldoorn)
- Prodemos
- Binnenlands Bestuur
- Ambtelijk participatienetwerk Achterhoek
- Co-pilot voor samenvatting en tekstverbetering

BIJLAGE 2 - Proces

In februari 2025 is een werkgroep van medewerkers gestart om te komen tot een visie op participatie. Hierin waren medewerkers vanuit diverse expertises uit de gemeente vertegenwoordigd. Met deze groep is verkend wat de ervaringen waren van de afgelopen jaren; welke succesfactoren en knelpunten zagen ze en hoe keek men aan tegen een mogelijke visie. Tegen de zomer werd duidelijk dat de Rekenkamer Bronckhorst een onderzoek wilde uitvoeren naar de ervaringen met participatie, met als doel een advies uit te brengen aan de gemeenteraad over toekomstige participatieprocessen (zie ook hieronder). De interne werkgroep is toen gepauzeerd om niet vooruit te lopen op de uitkomsten van het onderzoek, en er is medewerking verleend aan het onderzoek van de Rekenkamer. Het onderzoeksrapport is in december 2025 voor reactie voorgelegd aan b en w, en in januari aan de raad aangeboden.

Met die bevindingen is de werkgroep weer geactiveerd en is het vervolgproces uitgewerkt. De visie wordt eind september 2026 aangeboden aan de gemeenteraad, in combinatie met het beleid en een bijpassende participatieverordening.

Rapport Rekenkamer Bronckhorst

De Rekenkamer Bronckhorst heeft een aantal participatietrajecten onderzocht, betrokkenen geïnterviewd en deskresearch gedaan. De rekenkamer kwam tot vijf aanbevelingen:

1. Stel een helder beleidskader vast waarin de term participatie alleen wordt gebruikt als er sprake is van tweerichtingsverkeer.
2. Start alleen een participatietraject als aan de basisvoorwaarden is voldaan en stel altijd een startnotitie op met ruimte voor maatwerk.
3. Versterk de verbinding van uw raad met inwoners, zowel tijdens het proces als bij officiële inspreekmomenten.
4. Hanteer een consistente basisaanpak en combineer deze met maatwerk en duidelijke communicatie.
5. Evalueer participatietrajecten structureel en betrek daarbij ook inwoners en andere betrokkenen.

We hebben de aanbevelingen meegenomen in de uitwerking van de participatievisie. Gezien het uitgebreide traject van de Rekenkamer (interviews met inwoners en ambtenaren, inwonerpanel 'Bronckhorst spreekt' en deskresearch) is er geen aanvullend extern traject opgezet. Het rekenrapport beschouwen we als basis voor de reflectie op de ervaringen. Wel is nog aanvullend gesproken met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad, de wettelijk ingestelde Participatieraad sociaal domein van de gemeente, de dorpsbelangenorganisaties en de Jongerenadviesraad. Dit omdat die niet of beperkt aan bod zijn geweest in het rapport.

BIJLAGE 3 - Wettekst gemeentewet art. 150

Gemeentewet

Artikel 150

1. De raad stelt een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid worden betrokken.
2. Indien de raad de in het eerste lid bedoelde betrokkenheid regelt in de vorm van inspraak, dan wordt deze verleend door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, tenzij in de verordening anders is bepaald.
3. In de verordening worden voorwaarden bepaald waaronder ingezetenen en maatschappelijke partijen de volgende taken kunnen uitvoeren:
 - a. taken inzake de huishouding van de gemeente waarvan de raad de uitvoering aan het gemeentebestuur heeft opgedragen;
 - b. taken waarvan de uitvoering bij of krachtens een andere dan deze wet van het gemeentebestuur is gevorderd, voor zover de uitvoering van de taak door een ander dan het gemeentebestuur met het bij of krachtens die wet bepaalde niet in strijd is.

BIJLAGE 4 - Trends en ontwikkelingen

Trends en ontwikkelingen

Gemeenten en inwoners krijgen steeds meer ervaring met burgerparticipatie. Methoden zullen doorontwikkelen en online ontwikkelingen gaan razendsnel. Daar willen we op inspelen en kijken we in deze visie vooruit op trends en ontwikkelingen op het gebied van inwoner- en overheidsparticipatie.

1. Van “moeten” naar structureel onderdeel van beleid

- Inwonerparticipatie is niet langer vrijblijvend; het is ingebed in wetgeving en beleid.
- Met de Omgevingswet (2024) is vroegtijdige participatie bij ruimtelijke projecten vaak verplicht of verwacht. In Bronckhorst is dit bij de vaststelling van de wet voor Bronckhorst niet verplicht gesteld, omdat het juridisch onvoldoende sluitend is geformuleerd in de landelijke wetgeving.
- Gemeenten moeten vanuit die Omgevingswet expliciet maken hoe participatie is toegepast en wat ermee is gedaan. Dit vraagt tijd, geld en energie van de initiator van een proces en de gemeente.

Trend: participatie verschuift van keuze instrument naar vast onderdeel van de besluitvorming.

2. Verdere groei van digitale participatie

- Gemeenten gebruiken steeds vaker online platforms en digitale enquêtes, maar ook apps en dashboards.
- Deze digitalisering verlaagt de drempel voor inwoners en maakt participatie plaats- en tijdonafhankelijk.
- Dit heeft als bijkomend voordeel dat inwoners met weinig tijd (bijvoorbeeld jonge ouders) en jongeren sneller deelnemen aan participatie.
- Voor niet-digitaal vaardigen is dit een belemmering om mee te doen.

Trend: van fysieke inloopavonden naar hybride participatie (online + offline).

3. Meer aandacht voor inclusiviteit en bereik

- Bewustwording groeit dat traditionele participatie niet representatief is. Verschillende publieksgroepen hebben verschillende voorkeuren van deelname.
- Nieuwe aanpakken:
 - gerichte benadering van doelgroepen waarvan bekend is dat zij minder snel reageren op oproepen van gemeenten omdat zij een andere focus hebben.

- combinatie van verschillende werkvormen om verschillende publieksgroepen aan te spreken.

Trend: van “wie komt opdagen” naar actief opzoeken van specifieke publieksgroepen.

4. Opkomst van inwonerinitiatieven

- Groei van lokale initiatieven zoals:
 - energiecoöperaties
 - buurtprojecten
- Sociale initiatieven
 - inwoners willen vooral invloed op hun directe leefomgeving.
 - de termijn waarop iets besloten moet worden, moet overzienbaar zijn.

Trend: van overheid als regisseur naar overheid als partner/ facilitator.

5. Meer experimenten met nieuwe vormen

- Toename van bijv:
 - platforms en inwonerpanels
 - burgerberaden
 - participatieve begrotingen

Trend: van klassieke inspraak naar co-creatie en gezamenlijke besluitvorming.

6. Groeiend belang van vertrouwen en transparantie

- Vertrouwen in overheid staat onder druk:
 - Volgens het sociaal cultureel planbureau daalde het vertrouwen in de overheid naar 44% begin 2025
- Inwoners verwachten:
 - transparante werkwijze (vooraf duidelijk)
 - duidelijke en regelmatige terugkoppeling
 - zichtbare impact van hun inbreng
 - steeds meer van de kwaliteit van gemeenten
 - toelichting op de besluitvorming (waarom wel/niet/anders)

Trend: Van participatie als middel voor besluit naar sleutel voor vertrouwen.

Wat kunnen we de komende jaren verwachten?

1. Hybride democratie wordt standaard

- Online + offline participatie wordt de norm
- Digitale beraadslaging (online gesprekken, platforms) groeit snel

Verwachting: Elk traject heeft meerdere kanalen en niveaus van participatie
Impact voor gemeente: Meer inzet, expertise en geld nodig voor participatie.

2. AI en data-gedreven participatie

AI gaat helpen bij sneller reacties verzamelen en verwerken

Verwachting: Snellere, schaalbare participatieprocessen

Impact voor gemeente: Expertise in huis hebben om dit toe te passen

3. Lokale democratie als sleutelniveau

Gemeenten blijven belangrijk niveau voor participatie door de nabijheid van de gemeente bij de samenleving.

Participatie richt zich vooral op:

- leefomgeving
- sociale cohesie
- wijkniveau

Verwachting: Sterke rol voor dorpen/kernen en gebiedsgericht werken (denk aan projecten als Leefbaar en Sportief maar ook de inbreng van dorpen bij het bouwen van nieuwe buurten zoals de Charettes in Hummelo.)

Impact voor gemeente: Voldoende beschikbaarheid van getrainde medewerkers die dit kunnen begeleiden.

4. Meer nadruk op dialoog in een verhardende samenleving

- Meningingen worden sneller met stelligheid geuit, waardoor de behoefte aan en noodzaak voor verdiepende gesprekken groeit.

Verwachting:

- Kleinere, intensieve dialooggroepen
- Meer vraag naar brede vertegenwoordiging in gesprekken via instrumenten als burgerberaden, inwonerpanels en denktanks
- Meer nadruk op echte invloed
- Hogere verwachtingen van kwaliteit van participatie

Impact op gemeente: Gespreksvaardigheden en procesbegeleiding moeten verder ontwikkeld worden. Focus op in verbinding kunnen komen en blijven. Discipline nodig op processtappen en besluitvorming.